

Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

W dniu 12 stycznia 2007 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego. Jej projekt został wniesiony do Sejmu z przedłożenia Rady Ministrów.

Zasadniczym celem ustawy jest realizacja dwóch wyroków Trybunału Konstytucyjnego.

Pierwszy z wyroków, oznaczony sygn. SK 30/05 stwierdzał, że art. 535 § 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Art. 535 § 2 pozwala oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną na posiedzeniu bez udziału stron, bez sporządzania uzasadnienia. Niekonstytucyjność przepisu była efektem skumulowania wyłączenia jawności postępowania wobec stron, wyłączenia obowiązku informacyjnego sądu oraz zastosowania niedookreślonej przesłanki "oczywistej bezzasadności" kasacji. Przepis ten utraci moc obowiązującą z dniem 30 stycznia 2007 r.

Przedłożona ustawa wprowadza odpowiednią zmianę, w art. 1 w pkt 4 i zawiera nowe brzmienie całego artykułu 535, nie poprzestając na niekonstytucyjnym § 2.

Regułą stanie się rozpoznawanie kasacji na rozprawie, w której uczestniczyły będą strony. W wypadkach przewidzianych przez ustawę kasacje będą rozpoznawane na posiedzeniu bez udziału stron – na przykład kasacja wniesiona na korzyść oskarżonego będzie mogła być uwzględniona w całości na posiedzeniu bez udziału stron.

W przypadku oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej ustawa wyłącza obowiązek sporządzania uzasadnienia i stanowi, że na wniosek strony uzasadnienie będzie sporządzone gdy postanowienie będzie wydane na posiedzeniu albo gdy będzie wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę.

Drugi wyrok oznaczony sygn. SK 58/03 dotyczył art. 263 § 4 Kodeksu postępowania karnego. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przepis określający przesłanki przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na czas przekraczający terminy określone w § 2 i 3 w

części obejmującej zwrot: "a także z powodu innych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe" w zakresie, w jakim odnosi się do postępowania przygotowawczego, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji RP.

Odpowiednia zmiana art. 263 § 4 została zawarta w przedłożonej Senatowi ustawie w art. 1 pkt 2. Nowelizacja usuwa z przepisu art. 263 § 4 możliwość przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania ponad okresy określone w § 2 i 3 z powodu "innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe". W dodanym § 4a pozostawia tę przesłankę jako podstawę przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania na etapie postępowania sądowego.

Zmiany zawarte w art. 1 pkt 1 i 3 zmieniają niektóre uprawnienia stron i ich obrońców lub pełnomocników. W art. 84 w § 2 obowiązek wyznaczenia przez sąd innego obrońcy z urzędu do dokonania czynności poza siedzibą lub miejscem zamieszkania wyznaczonego w sprawie obrońcy z urzędu (gdy obrońca ten złożył odpowiedni, uzasadniony wniosek) został zastąpiony możliwością takiego wyznaczenia.

W art. 84 § 3 przewiduje się rozszerzenie uprawnień obrońcy wyznaczonego z urzędu o prawo udziału w toczącym się postępowaniu kasacyjnym i o wznowienie postępowania.

W ostatniej z omawianych zmian, dokonanej w art. 530 § 3 ustawa znosi "przymus adwokacko-radcowski" w sprawie zaskarżenia decyzji prezesa sądu odmawiającej przyjęcia kasacji. Teraz zażalenie na zarządzenie prezesa o odmowie przyjęcia kasacji osoba uprawniona do złożenia środka odwoławczego będzie mogła sporządzić i podpisać osobiście.

Uwagi szczegółowe:

1) w art. 1 w pkt 2 w lit. a, w zmienianym § 4 można rozważyć wprowadzenie zmiany terminologicznej, która uwzględni fakt, że w art. 263 § 2 i 3 mamy określone "okresy" a nie "terminy" tymczasowego aresztowania. Zmiana jest również wskazana ze względu na brzmienie art. 251 § 2, który stanowi, że w postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania "należy określić czas jego trwania, a ponadto oznaczyć termin, do którego aresztowanie ma trwać".

Propozycja poprawki:

"w art. 1 w pkt 2 w lit. a:

- a) w § 4 wyrazy "na okres oznaczony, przekraczający terminy" zastępuje się wyrazami "na czas oznaczony, przekraczający okresy",

- b) w § 4a wyrazy "na okres oznaczony, przekraczający termin" zastępuje się wyrazami "na czas oznaczony, przekraczający okres;
- 2) w tym samym art. 1 w pkt 2 w lit. a, w zmienianym § 4 na końcu, w wyliczeniu przesłanek przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania należy ostatnią z przesłanek oddzielić od pozostałych wyrazem "oraz" albo ", a także" w celu poprawienia czytelności zdania;
- 3) w art. 1 w pkt 3 po wyrazach "wydaje postanowienie" dodaje się wyrazy "na posiedzeniu";
- 4) w art. 1 w pkt 4, w art. 535 w § 3 należy rozważyć potrzebę preredagowania przepisu, który w obecnym brzmieniu odbiega od rozwiązań przedstawionych w uzasadnieniu załączonym do ustawy. Zgodnie z uzasadnieniem (str. 6) w przypadku oddalenia kasacji w razie jej oczywistej bezzasadności uzasadnienie będzie sporządzane gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu bez udziału stron, natomiast w przypadku gdy takie postanowienie będzie wydane na rozprawie, a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę – uzasadnienie będzie sporządzane na wniosek tej strony. Niestety przepis zapisany w ustawie nie zawiera odpowiedniej treści merytorycznej. W ustawie stanowi się, że w obu przypadkach uzasadnienie będzie sporządzane na wniosek strony pozbawionej wolności. Rozważyć należy, która z propozycji odzwierciedla wolę ustawodawcy a zarazem jest bliższa idei wyrażonej w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego.

Alternatywne propozycje poprawek:

1) wersja zgodna z intencją wyrażoną w uzasadnieniu:

- w art. 1 w pkt 4 w art. 535 w § 3 wyrazy "jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu oraz wtedy, gdy zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek" zastępuje się wyrazami **"uzasadnienie sporządza się** jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu bez udziału stron. Gdy postanowienie zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek"
albo

2) wersja zgodna z intencją wyrażoną w ustawie:

- w art. 1 w pkt 4 w art. 535 w § 3 wyrazy "jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu oraz wtedy, gdy zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek" zastępuje się wyrazami "**uzasadnienie sporządza się na wniosek strony** jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu bez udziału stron oraz wtedy, gdy postanowienie zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę".

Oprac. Beata Mandylis